

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 73/09-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. mája 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka o sťažnosti MVDr. Z. L., K., zastúpeného advokátkou JUDr. D. T., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MVDr. Z. L. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. MVDr. Z. L. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. MVDr. Z. L. priznáva úhradu trov konania v sume 223, 46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť na účet jeho advokátky JUDr. D. T., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. septembra 2008 doručená s'ťažnosť MVDr. Z. L. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ podal 8. júna 2001 na okresnom súde návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 60 000 Sk s prísl. Okresný súd vydal 31. júla 2001 platobný rozkaz, proti ktorému podal žalovaný odpor.

Keďže okresný súd od tejto doby vo veci nekonal takmer päť rokov, podal s'ťažovateľ 11. apríla 2006 s'ťažnosť na zbytočné priet'ahy predsedovi okresného súdu.

Okresný súd 30. mája 2006 vo veci samej síce rozhodol, ale Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) na základe podaného odvolania uznesením sp. zn. 1 Cob/65/2006

zo 6. februára 2008 jeho rozsudok zrušil a vec mu 28. februára 2008 vrátil na ďalšie konanie. Od tejto doby prvostupňový súd opätovne nekoná.

Sťažovateľ sa domáha, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti vydal tento nález:

„1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01 porušil základné právo MVDr. Z. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. MVDr. Z. L. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 130 000,- Sk, ktoré mu je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 73/09-09 z 12. marca 2009 ju prijal na ďalšie konanie. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania.

Na základe výzvy ústavného súdu predložil 16. apríla 2009 predseda okresného súdu vyjadrenie k sťažnosti sp. zn. 1 SprV/257/2009, ktoré obsahovalo chronológiu úkonov okresného súdu od podania návrhu (8. jún 2001), pričom okresný súd priznal, že v konaní došlo k zbytočným prietahom najmä „v období od januára 2003 do 24. apríla 2006 a čiastočne v období po doručení uznesenia Krajského súdu v Košiciach do 22. septembra 2008“.

K tejto situácii došlo „objektívnymi skutočnosťami, enormnou zaťaženosťou nášho súdu a čiastočne aj zmenou zákonného sudcu, u ktorého sa k 31. 3. 2009 nachádza 440 nevybavených vecí“.

Spis sa nachádzal tiež od 3. augusta 2006 do 28. februára 2008 na krajskom súde, ktorý rozhodoval o odvolaní sťažovateľa proti rozhodnutiu okresného súdu z 30. mája 2006.

Ústavný súd po oboznámení sa s relevantnými spisovými podkladmi, z obsahu sťažnosti a jej príloh, ako aj vyjadrení účastníkov konania zistil tento priebeh a stav konania:

Sťažovateľ podal 8. júna 2001 na okresnom súde návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 60 000 Sk s prísl. proti žalovanému Mestu K. Súdny poplatok bol zaplatený na základe výzvy okresného súdu 10. júla 2001. Okresný súd vydal 31. júla 2001 platobný rozkaz, proti ktorému podal žalovaný odpor 9. augusta 2001. Okresný súd dal v septembri a následne v októbri 2001 odpor na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý doručil stanovisko 5. decembra 2001.

Od 28. januára 2003 bola vec pridelená inému zákonnému sudcovi, ktorý až 24. apríla 2006 nariadil pojednávanie na 30. máj 2006. Na tomto pojednávaní okresný súd rozhodol rozsudkom. Sťažovateľ podal proti rozsudku odvolanie 17. júla 2006 a spis bol doručený krajskému súde 3. augusta 2006, ktorý rozsudok okresného súdu z 30. mája 2006 zrušil rozhodnutím zo 6. februára 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie 28. februára 2008.

Dňa 22. septembra 2008 okresný súd určil termín pojednávania na 9. január 2009, ktoré bolo odročené z dôvodu doplnenia dokazovania na 10. marec 2009 a z rovnakého dôvodu bolo odročené aj toto pojednávanie na 12. jún 2009.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/01.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu je nárok na zaplatenie peňažnej sumy s prísl. za poskytovanie služieb v zmysle uzavretej mandátnej zmluvy. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci a okresný súd ani nevykonával také dokazovanie, ktoré by poukázalo na komplikované zisťovanie skutkového stavu a právnu zložitosť veci. K samotnému dokazovaniu pristúpil okresný súd prvýkrát až na pojednávaní v januári 2009 (po 7 a pol roku od podania žaloby). Takáto dĺžka konania je neprimeraná a z ústavného hľadiska neakceptovateľná. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal zložitosť napadnutej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zo sťažnosti a vyjadrení účastníkov konania nezistil žiadnu právne relevantnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného

okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore, v ktorom bol sťažovateľ v postavení navrhovateľa, v podstate úplne nečinný od 30. októbra 2001, keď vyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril k odporu, až do 30. mája 2006, keď rozhodol rozsudkom (nečinnosť 55 mesiacov), a tiež od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu (február 2008) až do podania jeho sťažnosti ústavnému súdu (september 2008), keď nariadil pojednávanie na január 2009 (nečinnosť ďalších 7 mesiacov). Okrem tejto nečinnosti v trvaní spolu 62 mesiacov bol postup okresného súdu tiež neefektívny, o čom svedčí najmä to, že jeho rozhodnutie z 30. mája 2006 bolo neskôr zrušené odvolacím súdom z dôvodu neúplne zisteného skutkového stavu veci.

Aj keď po podaní sťažnosti ústavnému súdu sa už uskutočnili dve pojednávania v januári a marci 2009, stav právnej neistoty účastníkov konania, a teda aj sťažovateľa, však nebol do dnešného dňa odstránený.

Ústavný súd konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že začalo v roku 2001. Táto zdĺhavosť konania nemôže byť ničím ospravedlnená.

Okresný súd tiež vo svojom vyjadrení k sťažnosti priznal, že k priet'ahom v konaní došlo a sťažnosť sťažovateľa je dôvodná.

Ústavný súd nemohol akceptovať ani obranu okresného súdu spočívajúcu v poukazovaní na enormnú zaťaženosť súdu, ako aj vysoký nápad vecí a čiastočne v dôsledku zmien zákonných sudcov prerokúvajúcich daný spor. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase

konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezavávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd (obdobne napr. II. ÚS 131/06).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 939/2001 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia okresného súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 130 000 Sk (4315,20 €), ktoré okrem iného odôvodnil tým, že *„ako malý podnikateľ – živnostník sa so žalovaným súdil o vyššiu sumu, ktorú mu je žalovaný dlžný, a z dôvodu nečinnosti súdu bol nútený v roku 2003 svoje podnikanie ukončiť, čo malo za následok i zhoršenie jeho majetkových pomerov“*, a tiež dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty, ktorý vplýva na jeho *„psychické rozpoloženie a tým aj na jeho celkový zdravotný stav“*, ako aj skutočnosťou, že ide o *„spor o zaplatenie peňažnej sumy 60 000 Sk s prísl.“*

Argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v tom, že požadované zadost'učinenie je neprimerané, pretože sťažovateľ až na pojednávaní 10. marca 2009 predložil doplňujúci listinný dôkaz a požiadal o odročenie pojednávania, vzhľadom na úplnú nečinnosť okresného súdu a jeho neefektívny postup ústavný súd nepovažoval za podstatnú pri určovaní výšky finančného zadost'učinenia, pretože uvedená skutočnosť nemôže odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz, t. j. od podania návrhu na začatie konania 8. jún 2001 až dosiaľ (máj 2009), predstavuje takmer 8 rokov.

Ústavný súd preto považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 3 000 €. Táto suma zohľadňuje celkovú dĺžku predmetného

konania s prihliadnutím na predmet konania, povahu veci a jeho význam pre sťažovateľa, ako aj dĺžku zbytočných prieťahov a to, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia preto vychádzal ústavný súd okrem už uvedeného aj zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. T. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 105,42 € (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 6,30 € režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 223,46 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2009